

Politiški bojkot; da, tisto prokletstvo krščanske pravičnosti!

A zmagonosno koraka naša armada nasproti vsemu, in klerikalizem bo padel in se ubil pri naskoku na naše vrste. Prepričani smo, da bo prej prišlo solnce s tira, če govorimo s Solonom, preden mine zvestoba učiteljstva do napredne ideje, in prepričani smo, da bo prej konec vseh sodobnih hudobij, preden mine v učiteljstvu čut pravičnosti izpreminjati se.

V duši učiteljstva odmeva danes vsak glas iz slovenske javnosti, in vsa sodobna nasilja so našla v srcih in dušah učiteljstva tako krepak odmev, da bo plamen užaljenega človeka izbruhnil liki plamenu groznega požara, ki uniči vse. In tok, ki ga sade drugi z razporom, ne bo prišel na dan v obliki ponižne revolucije, temveč bo izbruh najsvetejših čuvstev užaljene slovenske duše, ki bo z anarhijo vračal dela anarhistovske družbe.

Politiški bojkot, ki je danes v slovenski javnosti rana, ki se celi, je v srcih učiteljstva še odprta, nezaceljena rana; in narodno izdajstvo klerikalizma je najgorčenejši izraz čuvstev, ki bude v človeku sposobnosti za najhujša dejanja.

Deželni odbor kranjski hoče zbuditi v srcih učiteljstva ves gnjev in pripravlja izbruh najgorčenejših dejanj.

Danes povemo javno, da se kranjski deželni odbor norčuje iz slovenskega učiteljskega trpina in ga trpinči naravnost na inkvizicijski način.

Račune, ki so jih preganjani napredni učitelji predložili že pred dvema letoma kranjskemu deželnemu odboru, in ki jih je kranjski deželni odbor dolžan plačati, jih še do danes ni poravnal. Kranjski deželni odbor daje torej preganjano učiteljstvo na inkvizicijsko natezovalnico in ga trpinči na naravnost nečloveški način.

To so stvari, ki jih naj zve javnost, zakaj ta dejanja morajo roditi odpor, ki mora postati smrtonosen za sedanje anarhistične razmere.

Učiteljstvo in abstinenčno gibanje.

(Vprašanja, odgovori in drugo.)

C. kr. deželni šolski svet je naročil našim šolskim nadzornikom, da poleg drugega nadzorujejo tudi protialkoholni pouk na naših šolah in kako deluje učiteljstvo proti alkoholizmu med šolsko mladino.

Z ozirom na to sem poročal o protialkoholnem delovanju na učiteljskem zborovanju v Postojni, pri kateri priliki so izrekli nekateri tovariši nekaj pomislekov, oziroma vprašanj. Iz teh sem spoznal, da ta zadeva mnogim ni prav nič jasna in mislim zato kot pravilno, da na ta vprašanja tudi javno odgovorjam:

1. Zakaj se priporoča abstinenca in ne treznost?

Odgovor: a) Če bi se priporočala poslednja, bi ljudje in torej tudi otroci pili nekoliko opojnih pijač, kar je popolnoma nepotrebno, ker se brez teh prav lahko in dobro živi. Dokaz temu premnogi abstinentje.

b) Zaradi treznega pitja preti velika nevarnost, da se zaide v nezmernost, to je alkoholizem.

c) S socialno-gospodarskega stališča. Končno se pa le po abstinenči doseže treznost, kar je ravno namen abstinenčnega gibanja.

Dokaz temu moje šestletno delovanje. Popolnih zdržnikov sem pridobil le minimalno število, toda splošno in veliko treznost. Pripomnim pa takoj, da so bili abstinentje večinoma najbrihtnejši otroci.

2. Kakšno akcijo mislijo abstinentje priporočati v slučaju, da bi se zaradi protialkoholnega gibanja preveč oškodovali vinogradniki?

Odgovor: Nikakoršne, ker je že iz prvega razvidno, da je namen tega gibanja treznost naroda, to je, če že ljudstvo mora piti, naj bi pilo le domača pristna vina. Ako dosežemo, da vsaj šolska mladina nič ne pije in tudi vinogradnik le zmerno, tedaj bo imel več pridelka za prodaj kot doslej.

Ost vsega abstinenčnega gibanja je v prvi vrsti naperjena proti žganjepitju, in sicer pred vsem proti nedomačemu, t. j.

tujemu fabrikatu. Ta je razširjen po vsem Kranjskem, največ pa po obmejnih krajih. Ako bi tamkašnji učitelji delovali vsaj v tem slednjem smislu, bi že dosegli za naš narod velikanske uspehe, kako bi bilo mogočno obrambno sredstvo. Zaradi nezanimanja pa propada slovenski rod ob mejah, begatijo pa naši strupeni zatiralci pritepeni Nemci (glej »Ptujsko okolico!«)

3. »Konjak, pomešan z mlekom, mi je rešil otroka!« je vzkliknil tov. Brinar, ker sem trdil po izjavi vseh priznanih zdravnikov, da je vsaka alkoholna kapljica za otroka do 4. leta življenjske dobe — strup.

Ta trditev velja seveda za zdrave in normalno razvite otroke.

Če uporablja tedaj zdravnik alkoholov strup za uničevanje telesnega strupa, se s tem ne izpodbije moja gornja trditev.

Vsi priznani zdravniki priporočajo še več. Oni trdijo, da ne potrebujejo nobenih opojnih pijač zdravi otroci in mladeniči celo do 18. leta ne.

Znani veleum Edison je star nad 60 let in ni še užil nobene opojne pijače. Ko ga je nekoč vprašal prijatelj, čemu ne pije alkoholove tekočine, mu je odgovoril: »Jaz rabim svoje možgane za kaj boljšega nego za alkohol.«

4. Na prigovor tovariša iz Vipavske doline, da ni še naletel na pijanega učenca, je to vsekako jako častno za Vipavca, toda s tem pa še ni opravičeno trditi, da bi tam ne bilo potrebno šolskega protialkoholnega pouka in delovanja; zakaj alkohol, že v prav majhnih količinah zavžit, polagoma uničuje učinkuje posebno na otroški organizem, ker je treba pomniti, da preide alkohol popolnoma neizpremenjen v kri ter ima — po izjavi dr. Novotnega — najmanjši kemični molekul, zaradi česar mu je edinemu omogočeno prodirati do notranjih živčnih tkanin.

S tem otopi polagoma delavnost možganskih osredij in na vrsto pridejo živalska osredja, nagoni in strasti; končno otrpnejo tudi ta, in preostane samo še telesno življenje.

Pritisnejo pa navadno neozdravljive bolezni, kakor vodenica, zlatenica in premnogokrat kap na srce ali možgane.

5. Kdaj se naj začne s protialkoholnim poukom?

Odgovor: Takoj, ko vstopijo otroci v šolo; zakaj v višjih razredih (oddelkih) ali celo v ponavljalni šoli bi bilo naše opominjevanje večinoma prekasno. Poučuje se v začetku čim najpreprosteje ali opozarjati se mora otroke na alkoholovo nevarnost. Na naši šoli je vsako soboto in ponedeljek kratko opominjevanje, oziroma izpraševanje.

Pohvalijo se oni, ki so bili zaradi abstinenca doma ali od koga drugega zasmehovani.

6. Čemu je »Zlata knjiga«, saj je že kdaj — odpravljena?

Odgovor: Če je bila odpravljena, ni s tem še rečeno, da je tudi za naš namen nepotrebna. Ne, ampak celo jako potrebna je, posebno pri organizaciji abstinentov kot vzpodbuda za krepko vztrajanje pri njihovem sklepu.

Opominim pa obenem, da sem vpisovanje v »Zlato knjigo« nekoliko izpremenil in vpisujem vanjo mlade junake — zdržnike poslej le enkrat, to je po preteku enoletne vzdržnosti, s katero lahko začnejo v začetku ali tudi med šolskim letom. Druge opazke zaznamujem v svoj »Ročni zapisnik« sproti s posebnimi znaki.

V tem se torej »Zlata knjiga« nekoliko razlikuje od one, ki sem jo bil opisal v brošuri »Učitelj v boju proti alkoholizmu«. II. zvezek, katero knjižico toplo priporočam v preštudiranje.

Sploh si dovoljujem prositi cenjeno učiteljstvo, da bi blagovolilo odslej zasledovati z večjim zanimanjem to najplemenitejšo človeško idejo ter jo izkušalo udeležiti vsaj med mladino, ker z odraslimi itak ni dosti opraviti.

Če storimo toliko, smo storili že mnogo, saj krepimo obenem voljo in tako posredno vzgajamo trdne značaje.

Rudolf Horvat, nadučitelj.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporoča izvozna hiša **Prokop Skokovský in sin** v Humpolcu na Češkem. Vzorce na željo franco. Zelo zmerno cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke oblike.

Delo češkega učiteljstva in njegov položaj.

Danes se že pri vseh kulturnih narodih smatra šolstvo in učiteljstvo, ki opravlja v šolah eminentno kulturno delo, za eden najvažnejših slojev naroda, seveda se to njegovo delo v praksi ne ceni tako, kakor zasluži, in vendar se je že tolikokrat izkazal kot resničen nazor, da čim boljše šolstvo ima narod, tem močnejši in sposobnejši je v svojem boju za eksistenco.

Z jezo moramo ponavljati upravičen izrek, da je pravzaprav pruski učitelj premagal Avstrijo leta 1866., leta 1870. pa Francoze, in iznova se dokazuje, da je pritlikavi Japonec zaradi svoje višje izobrazbe premagal nezavednega, neizobraženega Rusa. In kljub temu se pri naših proračunih ozirajo mnogo bolj na postavke za vojaštvo, kakor za postavke za šolstvo.

Ako veljajo danes Nemci, skandinavski narodi, Angleži in Američani za prve in najizobraženejše narode na svetu, izhaja to od tod, ker imajo ti narodi že zdavnaj vzorno urejeno šolstvo, kakor ga drugi narodi nimajo. Na njih se očitno uresničuje izrek, da tisti narod, ki bo imel najboljšo šolstvo, bo med vsemi narodi prvi na svetu.

Za dobro šolstvo in izvrstno učiteljstvo pa je treba tudi nekaj žrtvovati. Država in dežela ne bi smeli začeti štediti ravno pri šolstvu.

Tudi pri nas, na češkem, se v teoriji pripisuje šolstvu in učiteljstvu velik pomen za narodno življenje; splošna izobrazba naroda se priznava kot edino sredstvo k ohrani in napredku češkega naroda; gesla: v delu in znanosti je naša rešitev, s prosveto k svobodi! so nam postala že splošna načela. To pa velja le bolj v teoriji, v praksi naši merodajni činitelji niti danes še ne smatrajo šolstva za aktualno narodno zadevo; nasprotno, velik del naših ljudi smatra šolstvo in učiteljstvo za nekako breme, za socialno zlo, ki zahteva od davkoplačvalcev le mnogo žrtev, ki nima od njih nobenih pozitivnih koristi. Vseeno pa se radi pobahajo, češ, da je češki narod eden najbolj izobraženih, da ima manj analfabetov, kakor Nemci itd. Kdo ima zasluge za to? Učiteljstvo! Ne domišljamo si, da vsa izobrazba izhaja edino iz šole, vendar pa ni mogoče utajiti, da ima za izobrazbo češkega naroda, kakor tudi za njegov preporod, občno kulturo in političsko moč največje zasluge ravno češka šola in njeno učiteljstvo.

V dobi Marije Terezije in Jožefa II., ko se je začelo šolstvo tudi na Češkem razvijati, zač enja tudi kulturno narodno delo češkega učiteljstva, ki je, dasi v bednih materialnih razmerah — marsikateri učitelj si je moral namreč kot gostilniški godec ali kolednik iskati zaslužka — budilo češko ljudstvo k narodni zavesti, spisovali so marljivo češke učne knjige, obenem delali tudi izven šole za narodno izobrazbo in prosveto. Leta 1848. je zasijala za češko narodno šolstvo lepša, svobodnejša doba. Zdaj je češko učiteljstvo moglo več storiti za svojo pedagoško izobrazbo; nastalo je več pedagoških društev. Ali kmalu je prišla doba reakcije in germanizacije. Vendar je to dobo češko učiteljstvo moško preživelo in ostalo je zvesto idealom svobodne narodne šole, ki se jih je navzelo v letu 1848.—1849. Prišla je pa zopet nova svobodnejša doba, ki je omogočila češkemu učiteljstvu pravo kulturno delo za svoj narod. Nastale so strokovne in stanovske učiteljske organizacije, začelo se je živahno duševno delo na polju narodne vzgoje. Tedanji strokovni časopisi so verno zrcalo tega delovanja. Ideal češkega učiteljstva je bila češka narodna šola; ki se je za njo vztrajno in smotrno bojevalo; obenem pa je delovalo tudi na to, da se stari šolski zakon odpravi in šola popolnoma osvobodi od varuštva cerkve. Ali ravno v tej dobi se je nahajalo češko učiteljstvo v jako težavnem položaju, zakaj voditelji češkega naroda so bili proti svobodomiselnim šolskim zakonom, ki so bili največjega pomena tako za razvoj našega šolstva, kakor za učiteljski stan. Tiste učitelje, ki so šli z narodno opozicijo proti vladi in niso hoteli izvajati šolskih zakonov, je prega-

njala vlada; te pa, ki so se postavili na stran zakonov, so politični voditelji razkričali kot narodne izdajalce. Štirideset let je minulo od teh dob, ali še do danes se ta razpor čuti v češkem učiteljstvu in narodu. V narodu samem je ostal še vedno odpor proti šoli in učiteljstvu. Noben davek ni pri navadnem davkoplačevalcu tako nesimpatičen kakor šolske doklade, med učiteljstvom samim kakor med narodnimi politiki pa je ostal spor med načelom avtonomije šolstva in pa med načelom podzavljenja vsega šolstva, kot spor med dvema bistveno si nasprotujočima tendencama, ki imata dosti argumentov za in proti. (Dolje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev v Logatcu ima svoj redni občni zbor v četrtek, dne 23. maja t. l., ob 2. uri popoldne v Škocijani pri Rakeku. Na dnevnem redu je razen navadnih točk razgovor o izpremembi Zavezinih pravil in določitev zastopnikov, ki jih pošlje učiteljstvo v ces. kralj. okrajni šolski svet. Udeleženci se zberejo točno ob pol 2. uri popoldne v restavraciji gospoda A. Domicelja na Rakeku, od koder se podajo skupno v divni Škocjan. Pri neugodnem vremenu se vrši zborovanje na Rakeku. Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

Postojnsko okrajno učiteljsko društvo je zborovalo 2. t. m. v Postojni, in sicer ob obilni udeležbi vzlic silni burji, ki je ta teden vihrala po naših kraških planotah ter vzlic še groznejšemu in nemoralnemu pritisku od druge strani, katera nam niti ne dovoljuje biti v svojih društvih lasten gospodar, to je brez duhovskega jerobstva.

Predsednik tovariš Dragotin Česnik zato z veseljem otvori zborovanje, omenja srebrne poroke našega ustanovitelja in našega častnega člana Jakoba Dimnika, nadučitelja v Ljubljani, ki mu želi zbor dočakati tudi zlato ter se spomni še drugega našega častnega člana in narodnega mecena, rajnega gospoda Josipa Gorupa, viteza pl. Slavinjskega, kateremu v počaščenje se dvignejo zborujoči s sedežev.

Na to poročilo tov. Rudolf Horvat o temi: »Šolska mladina in alkohol.«

Njegovo predavanje zbudi precejšnjo debato, o kateri poročamo na drugem mestu.

Tudi poročilo predsednikovo o »Izpremembi Zavezinih pravil« se je obravnavalo vsestransko in temeljito ter so bile soglasno sprejete sledeče resolucije, ki jih morajo zagovarjati delegati pri prihodnji skupščini:

1. Pri »Zavezi« naj se strogo delita gospodarska in organizatorska stran delita gospodarska in organizatorska stran delovanja.

2. Okrepi naj se bolj naša krajevna organizacija, po kateri se prihaja lažje v stik z ljudstvom; zato se naj ne sili preveč vse osredotočevati v Ljubljani.

3. Stalnega tajništva naj se ne ustanovi, ker bi bilo predrago in težko izvedljivo.

Tajnikovo poročilo se sprejme s pripombo, da se pri glavni skupščini »Zaveze« ni nič oziralo na predlagane teze našega lanskoletnega poročevalca tovariša Zaletela v telovadnem pouku, zlasti ne z ozirom na sklep, da se naj storijo potrebni koraki glede uvedbe enotne telovadne terminologije v šolah in društvih.

Iz blagajnikovega poročila zvemo, da ima naše društvo imetja 794 K 53 h.

Odbor je ostal dosedanj, v »Zavezino« skupščino pa se je izvolilo šest delegatov. Končno sklene predsednik zborovanje s trikratnimi klici »Slava« na presvetlega vladarja.

Reformni srednješolski zavodi in naši odnošaji.

Štajersko.

Saleško učiteljsko društvo se je majniškega izleta, ki ga je priredilo celjsko učit. društvo dne 5. maja t. l. v Zalecu, udeležilo v precejšnjem številu članov. Izlet je nad vse pričakovano dobro uspel. Zahvala gre v prvi vrsti tovarišu Brinarju, ki je kot predsednik Celjskega učit. društva tako spretno aranžiral in vodil ta izlet. Preživeli smo nekaj srečnih ur v krogu vrlih naših tovarišic in dragih tovarišev. Rečemo lahko, da je bil ta dan res učiteljski dan, ki je nanovo oživel in okrepil stanovsko zavednost. Ostane nam vsem v prijetnem spominu.

Ptujsko učiteljsko društvo je zborovalo 2. maja v ptujski okoliški šoli. Navzočih je bilo 21 tovarišev in 14 tovarišic. — Predsednik tov. Klemenčič pozdravi vse navzoče ter se spominja najprej bivšega tovariša, rajnega Dragotina Zupančiča. Namesto venca na njegovo krsto se je nabralo med navzočimi 21.80 K, kar